

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д.н. **Ирена Николова Маркова**,
Университет за национално и световно стопанство – София,
професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси,
парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане)” и научна
специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)”

относно: дисертационен труд на тема „Финансово управление на
инвестициите в републиканската и трансгранична транспортна мрежа”
с автор **Борислав Петров Лазаров**, докторант към катедра „Финанси”
при СА „Д. А. Ценов” – Свищов

Представям настоящата рецензия във връзка със Заповед №680 от
08.07.2024 г. на ректора на СА „Д. А. Ценов” – Свищов и с Протокол №3 от
05.07.2024 г. на факултетния съвет на факултет „Финанси” на Стопанската
академия.

Рецензията е върху дисертационен труд за присъждане на образователна
и научна степен „доктор” на докторанта по докторска програма „Финанси,
парично обръщение, кредит и застраховка (финанси)”.

Декларирам, че през последните пет години не съм била в трудово-правни
взаимоотношения със СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на докторант Борислав Лазаров е разработен при
спазване на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона
за развитие на академичния състав в Република България.

Представената дисертация представлява широкообхватен и завършен
научен труд, чрез който се изследва състоянието и развитието на
транспортната инфраструктура, като една недостатъчно разработена в
научната литература проблематика, но с ясно изразена обществена значимост
за всички отрасли на икономиката на страната.

Във *въведението* на дисертацията правилно са изведени предмета,
обекта и тезата на изследването. Обоснована е актуалността на проблема-
тиката, като е очертан извода, че със стратегическото си разположение в
Югоизточна Европа републиканската пътна мрежа на България се явява „врата
към ЕС” и е очертана ролята на националната транспортна мрежа за
търговския стокообмен с Азия в т.ч. с експортно ориентираната съседна
икономика на Турция, както и с развитието на туризма на Балканите и в

частност с южната ни съседка Гърция. Освен ролята на трансграничните пътни потоци авторът извежда необходимостта от прилагането на мерки за усъвършенстване на вътрешната транспортна мрежа у нас и приоритетното изграждане на трасета, както на ниво магистрална мрежа, така и на ниво пътната мрежа от висок и нисък клас.

В процеса на разработване на темата, докторантът решава успешно поставените научноизследователски задачи в контекста на формулираната цел, която е “чрез анализ и оценка на инвестиционните потребности, проекти и програми в България и Европа да се идентифицират проблемите и предложат решения за развитие на ефективна пътна републиканска инфраструктура и нейното интегриране към Транс-европейската транспортна мрежа”.

Първа глава на дисертацията е посветена на предизвикателствата пред инвестиционното планиране в областта на републиканската и трансграничната транспортна мрежа. Акцентът е поставен върху ролята на инвестициите в изграждането на автомагистрали и високоскоростни железопътни трасета в България. Посочени са източниците на финансиране за ремонт и поддръжка на пътната инфраструктура в страната с оглед повишаване на пътната сигурност и безопасност. Представена е регулаторната рамка, респективно регулаторните механизми за целево развитие на транспортната мрежа в България и Европейския съюз.

Авторът акцентира върху проблема за нарастващата интензивност на автомобилния трафик, свързан с вътрешния и международния транспорт. Осъществено е авторово проучване на базата на данни от държавна автомобилна администрация и ТОЛ-системата и са обосновани тенденциите в интензивността на автомобилното движение в Северна България. Очертава се извода, че с изграждането на нов мост при Свищов-Зимнич ще се подобри екологичната обстановка в румънската столица Букурещ в резултат на намаляване замърсяването на въздуха и редуциране на факторите, които са причина за автомобилни задръствания. Резултатите от емпиричното изследване дават основание на докторанта да отстоява становището, че разширяването на транспортната мрежата с нови трасета в Северна България, както и изграждането на потенциално нов мост или мостове в локациите на фериботните комплекси на р. Дунав ще облекчи натоварването на сухопътната мрежа и ще намали застрахователните случаи, породени от ПТП.

Във *втора глава* се отстоява авторовото виждане относно изграждането на нова концепция за национална транспортна мрежа, осигуряваща безопасна пътна инфраструктура за движението на стоки и хора между страните в и извън ЕС. За изграждането на концепцията в дисертацията се поставя задачата да се изведат модели, чрез статистическа обработка на месечни трафични данни, за натоварването на основните трасета за транзитно преминаване в

рамките на интегрираната национална пътна мрежа на Република България в Трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T)

В *трета глава* се поставят въпроси, свързани с изграждане на бенчмарк проекти и трансгранични програми в подкрепа на инвестициите в транспортната мрежа. В тази насока се формулира и успешно се защитава изследователската хипотеза, че за постигането на пряк положителен ефект върху БВП и разширяване на капацитета за транзитен трафик чрез заплащане на съответни тол такси и винетки следва да се обоснове и апробира бенчмарк подход. Този подход следва да се прилага в контекста на ефективното и перспективно финансово управление на инвестициите в съществуващи и нови транспортни съоръжения и трасета при съобразяване с технологичните и организационни ограничения, както и с обществените условия и потребности. На тази основа изследователският фокус се поставя върху трансграничното сътрудничество между България и Румъния, което намира израз в програмата за трансгранично сътрудничество между страните в периода 2021-2027 г.

Научният интерес на докторанта е насочен към инвестиционното планиране, проектиране и строителство на АМ „Русе – Велико Търново“. На преден план се поставя и въпроса за финансовото осигуряване на стратегическите пътни проекти по примера на АМ „Хемус“. При изграждането на новите участъци авторът обосновава необходимостта от позициониране на зарядни станции за новите електрически автомобили.

Основните автори изводи и обобщения намират отражение в *публикациите* по темата на дисертационния труд. В периода на изследването докторантът е публикувал общо шест публикации, от които: една студия, една статия, един самостоятелен доклад и три научни доклада в съавторство.

Авторефератът е издържан в структурно отношение, а в неговото съдържание правилно се отразяват основните моменти в дисертационния труд. С обем от 35 страници, авторефератът съдържа в синтезиран вид основния текст на дисертацията. В него са представени насоки за бъдещата изследователска работа на докторанта по темата. Приложена е справка за научните и научно-приложни приноси в дисертационния труд, списък на публикациите, справка за съответствие с националните изисквания по Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България, както и декларация за оригиналност и достоверност на дисертацията.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Съдържанието на дисертационния труд се отличава с висок научен стил на писане, правилно боравене с нормативната база и използване на формулния апарат. В дисертацията авторът демонстрира задълбочена теоретична

подготовка в областта на финансовия мениджмънт и инвестициите в републиканската и трансграничната пътна инфраструктура.

Докторантът успешно защитава в своя труд *тезата*, че инвестициите в републиканската и трансгранична транспортна мрежа създават устойчивост и растеж на националната икономика и на транспорта като отрасъл, в интерес на икономическите оператори и потребители, като обезпечава логистични потребности при съответни транспортни разходи. Авторът отстоява твърдението, че осигуряването на положително съотношение ползи/разходи и максимизирането на чистите публични ползи е функция на разработването и прилагането на дългосрочна стратегия за обновяване и поддържане на републиканската и трансгранична транспортна мрежа.

В *структурно отношение* дисертационният труд е издържан. Той се състои от: въведение, три глави, заключение, списък на фигурите, списък на таблиците, две приложения, библиографска справка, списък с публикациите по темата на дисертацията, декларация за оригиналност на дисертационния труд. Дисертацията е разработена в обем от 193 стандартни страници. Налице е съразмерност в обема на главите като точките и подточките в тях са подредени в логическа последователност.

Методологията на изследването включва използването на класически научноизследователски методи, като: индуктивния и дедуктивния метод, сравнителния метод, метода на анализа и синтеза, метода на наблюдението. За целите на емпиричното изследване са използвани статистически методи като дескриптивна статистика и корелационна матрица. Тези методи позволяват на докторанта да установи силата и посоката на взаимовръзките между пътните потоци, преминаващи през различните гранични пунктове на страната и да се обвържат с наличната пътна инфраструктура. За нуждите на анализа се използват данни за трафика на МПС по категории през основни ГКПП у нас.

На основата на прецизно използваната актуална статистическа информация и приложените статистически методи в емпиричната част на изследването, в дисертационния труд са оформени 54 фигури и 30 таблици.

Библиографската справка съдържа 90 литературни източника, от които 60 източника са на английски език и 30 – на български език. Използваните литературни източници са коректно цитирани в основния текст на дисертацията.

В *заключението* авторът оформя изводи и прави препоръки във връзка с постигнатите резултати от изследването. Докторантът отстоява своето виждане, че зграждането и разширяването на пътната мрежа в страната изисква разнообразие от финанси инструменти, вкл. финансиране от републиканския бюджет, финансиране по Оперативни програми, както и използване на заеми.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Формулираните научни и научно-приложни приноси са резултат от задълбочената и целенасочена изследователска работа на докторанта при разработване на дисертационният труд.

Приемам изведените приноси и тяхното систематизиране в автореферата и считам, че те отразяват недвусмислено прецизните анализи и обобщения в резултат на емпиричните изследвания и добрата теоретична подготовка на автора в сферата на неговите научни интереси.

Висока оценка заслужава публикационната дейност на докторант Борислав Лазаров, където намират отражение и представените приноси в дисертацията.

Отчитам, че основни приносни моменти представляват авторските емпирични изследвания, които кореспондират с теоретичните постановки и в трите глави на дисертацията, а именно: анализът на интензивността на автомобилния трафик в Северна България; анализът на връзката между регионалния БВП на човек от населението и плътността на пътната мрежа по области в България; разработеният Ex post финансов модел за проектното трасе на АМ „Видин – Ботевград“.

Положителен момент в работата е много доброто познаване на реализираните и текущите програми и инвестиционни проекти за увеличаване капацитета на националната транспортна мрежа като част от TEN-T.

Направените изводи и заключения в дисертационния труд позволяват да се твърди, че е постигнато валидиране на работните хипотези.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Критични бележки към съдържанието на дисертационния труд не констатирам.

Препоръчвам на докторанта да продължи изследванията си в областта на стратегическото управление и инвестиционна политика в транспортния отрасъл, с цел прилагане на неговите теоретични и експертни знания на практика и в бъдеще.

Въпросът ми към докторанта е: в какви насоки се осъществява съчетаването на застраховането и превенцията с цел подобряване на пътната инфраструктура, намаляване броя на ПТП в страната и снижаване на застрахователните плащания на автомобилните застрахователи в България? В този смисъл, как докторантът вижда значението на инвестициите в превантивни мерки – на микро и макро ниво – за повишаване на пътната сигурност и безопасност?

V. Обобщено заключение и становище

Дисертационният труд на докторант Борислав Петров Лазаров представлява едно актуално практико-приложно изследване в областта на финансовия и инвестиционния мениджмънт, при което авторовият научен интерес е ориентиран към формулирането на насоки и препоръки относно ефективното функциониране на републиканската и трансграничната транспортна мрежа. Задълбочените знания на докторанта в областта на теорията на финансите, инвестициите, стратегическия и оперативния мениджмънт, нормативната база и механизмите на функциониране на транспортния отрасъл, представляват солидна основа при разработването на поставената тема. Основен акцент в научноизследователска работа на автора са направените анализи и оценки на инвестиционните потребности, проекти и програми в България и Европа, както и идентифицирането на проблемите и формулирането на решения за развитие на устойчива вътрешна пътна инфраструктура и интеграция на пътната мрежа на Република България с Транс европейската транспортна мрежа (TEN-T).

Научноизследователската работа на Борислав Петров Лазаров се представя и чрез неговите публикации, свързани с темата на дисертационния труд, чрез които авторът преизпълнява минималните национални изисквания относно публикационната си дейност и отчита общо 44,50 точки.

В заключение може да се обобщи, че дисертационният труд притежава необходимите научни и научно-приложни приноси. Това ми дава основание с пълна убеденост да предложа на уважаемите членове научно жури да гласуват **положително** и да предложат на ФС на факултет „Финанси” **присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (финанси)”** на Борислав Петров Лазаров.

30.07.2024 г.
гр. София

Рецензент:
(доц. д.н. Ирена Маркова)